

Rozprava o vzt'ahu medzi naratívnou literatúrou a vládou ľudu

Liang Qichao 梁啟超
Edited by Jana Benická

Abstract

This translation is the outcome of collective efforts of the forth-year students of Sinology (Department of East Asian Studies, Comenius University in Bratislava), namely Miroslav Chabroň, Mária Ištvanová, Nikola Jacunská, Dominika Konrádová, Barbora Králiková, Viera Lelkesová, Slavomíra Lenhartová, Henrich Matej, Mária Medeková, Nikola Milková, Lýdia Oravcová, Juraj Petruška, Timea Poláková, Natália Turčinová, Zuzana Václaviková, Nina Vojteková and Xu Jia 徐佳, and was revised and edited by their teacher Jana Benická. On the Relationship Between Fiction and the Government of the People «Lun xiaoshuo yu qunzhi zhi guanxi» 論小說與群治之關係; 1902) is an essay by the prominent Chinese political reformer, translator and scholar Liang Qichao (1873–1929). He explains how and why narrative literature has an enormous power and potential to rule over people, and thus suggests how instrumental it could be in the process of political reforms. An interesting feature of the text is that Liang uses the terms of Buddhist philosophy in order to explain various mental states of human beings.

Na úvod

Tento preklad je výsledkom kolektívnej snahy študentov štvrtého ročníka sinológie na Katedre východoázijských štúdií Univerzity Komenského v Bratislave: Miroslava Chabroňa, Márie Ištvanovej, Nikoly Jacunskej, Dominiky Konrádovej, Barbory Králikovej, Viery Lelkesovej, Slavomíry Lenhartovej, Henricha Mateja, Márie Medekovej, Nikoly Milkovej, Lýdie Oravcovej, Juraja Petrušku, Timei Polákovovej, Natálie Turčinovej, Zuzany Václavikovej, Niny Vojtekovej a Xu Jia 徐佳. Preklad upravila a editovala profesorka Jana

Benická. »Rozprava o vzťahu medzi naratívnu literatúrou a vládou ľudu« (»Lun xiaoshuo yu qunzhi zhi guanxi« 論小說與群治之關係; 1902), je známym dielom prominentného čínskeho politického reformátora, literáta, prekladateľa a učenca Liang Qichaoa (1873–1929). Autor v tejto rozprave vysvetľuje ako a prečo má naratívna literatúra takú veľkú moc a potenciál ovládať ľudí a navrhuje ako sa dá využiť v procese politických reforiem v Číne v jeho dobe. Zaujímavou črtou textu je, že Liang používa buddhistické termíny, aby objasnil mentálne stavy človeka pri čítaní literárneho diela.

Keywords China, Literature, Politics (1840–1911) · China, Religion, Buddhism · Liang Qichao 梁啟超, »Lun xiaoshuo yu qunzhi zhi guanxi« 論小說與群治之關係 (1902), translation (Slovak) · *Xin xiaoshuo* 新小說 (journal; Yokohama, then Shanghai, 1902–04)

Ak chceme obrodit' ľud krajiny, musí obrodou najskôr prejsť jeho naratívna literatúra. A preto, ak chceme obrodit' morálku, musíme obrodit' naratívnu literatúru, ak chceme obrodit' náboženstvo, musíme obrodit' naratívnu literatúru, ak chceme obrodit' politiku, musíme obrodit' naratívnu literatúru, ak chceme obrodit' zvyky, musíme obrodit' naratívnu literatúru, ak vzdelanosť a umenie, tiež musíme obrodit' naratívnu literatúru. Dokonca aj keď chceme obrodit' ľudskú myseľ a charaktery ľudí, musí nastať obroda naratívnej literatúry. Prečo? Pretože naratívna literatúra má nepochopiteľnú silu ovládať človeka.

Položím teraz jednu otázku: prečo je pre ľudí také bežné, že ich záľuba v iných žánroch sa nevyrovná záľube v naratívnej literatúre? Odpoveď by mala znieť: pretože je jednoduchá a ľahko pochopiteľná, pretože je zábavná a zaujímavá. O tom niet pochýb.

Napriek tomu, nie je to celkom tak. Ak sú diela jednoduché a ľahko pochopiteľné, nemusí ísť nevyhnutne o naratívnu literatúru. V ulistoch obyčajných žien a detí či v úradníckych dokumentoch nie je nič hlboké a ťažko zrozumiteľné, ale kto ich číta so záľubou?

Okrem toho, talentovaní a vzdelaní učitelia, schopní čítať staré knihy a písať k nim komentáre, tí, čo by si nemali vyberať medzi starými hlbavými knihami a

ľahkými textami, prečo len nachádzajú záľubu v naratívnej literatúre? Toto ukazuje, že prvé tvrdenie nie je celkom presné.

Je naozaj veľa naratívnej literatúry, ktorej cieľom je zabaviť a rozveseliť, avšak takúto si svet veľmi váži. Najpopulárnejšia je taká, ktorá dokáže prekvapiť, vystrašiť, rozosmutniť a dojať. No takéto čítanie spôsobuje nespočetné nočné mory a vyroníme pri ňom nespočetné množstvo slz. Ak teda ale v naratívnej literatúre hľadáme záľubu, pretože sa chceme pobaviť, prečo si potom vyberáme takéto neradostné veci a trápime sa? Toto ukazuje, že ani druhé tvrdenie nie je celkom presné.

Hlboko som nad tým premýšľal, aby som to úplne pochopil. Existujú pravdepodobne dva dôvody, ktorými sa to dá objasniť:

Povaha ľudí je taká, že sa často nedokážu uspokojiť s viditeľným svetom. Tieto vonkajšie formy, svet, ktorého sa môžeme dotýkať a ktorý môžeme vnímať, je obmedzený, krátky a má svoje limity. A preto často túžime po tom, čo je mimo toho, čoho sa nemôžeme priamo dotknúť alebo vnímať, čoho sa dotýkame a vnímame len nepriamo, teda života mimo nášho života, sveta za naším svetom. Takýto spôsob vnímania nemajú len múdre bytosti, ale tiež nevedomé bytosti. A nič sa nevyrovná naratívnej literatúre v jej sile viesť ľudí v ich danosti a robiť ich ešte čoraz múdrejšími či čoraz hlúpejšími. Naratívna literatúra často vedie ľudí do iného sveta a mení atmosféru, s ktorou sú bežne v kontakte a ktorú vnímajú. To je prvá príčina.

Často sa nájdú takí ľudia, ktorí majú vo všeobecnosti sklony si všetky svoje uchovávané predstavy a celý ten zažitý svet neuvedomovať, zvyknúť si naň a neskúmať ho. Či už ide o smútok, radosť, odpor, hnev, lásku, strach, trápenie alebo hanbu, často akoby si boli vedomí, že to tak je, ale pritom si neboli vedomí toho, prečo to tak je; chceli by opísať svoj stav, ale ich myseľ to nevie vysvetliť, ústami to nevedia vypovedať a perom to nevedia opísať. A preto, keď sa nájde

niekto, kto to všetko odhalí, dostane sa do hĺbky veci a ukáže to, tak buchnú do stola a zvolajú: »Skvelé! Výborné! Presne tak! Takto to je!« Je to ako keď sa hovorí »To, čo povedal Majster, bolo blízke môjmu srdcu.« Nie je nič čo by dokázalo viac pohnúť človekom. To je druhá príčina.

Tieto dve príčiny sú v skutočnosti pravou podstatou písania a schopnosti ovládať pero. Ak sa dokážeme dostať k podstate písania, zistíme, že nezáleží na tom, o aký druh literatúry ide, pretože všetky dokážu pôsobiť na človeka. Ale spomedzi všetkých druhov literatúry má práve naratívna literatúra najlepšiu schopnosť postihnúť najvyššiu tajomnosť a techniku literatúry.

A preto hovorím, že naratívna literatúra je literatúrou najvyššieho rangu!

Prvá príčina vysvetľuje rozkvet idealistickej školy naratívnej literatúry, druhá školy realistickej. A hoci existuje množstvo druhov naratívnej literatúry, žiadna z nich sa nevymanila z rámca týchto dvoch škôl.

Okrem toho má naratívna literatúra štyri druhy moci, ktorými dokáže ovplyvniť cesty človeka.

Prvá sila sa nazýva *nasakovanie* [*xun* 熏]. Je to ako vstúpiť do oblaku dymu a nasiaknuť ním, alebo zafarbiť sa od atramentu či rumelky. Ako sa píše v Lankávatára sútre [*Lengqie jing* 楞伽經], »zblúdná múdrosť sa stáva vedomím, pretransformované vedomie sa stáva múdrosťou«, to všetko závisí na tejto sile.^[1]

Keď čítame román, naše vnímanie, myslenie a cítenie sa ním nechávajú podvedome unášať a krmiť, každým dňom viac a viac. Je to iba následnosť

1 *Lañkāvatāra Sūtra* (čín. *Lengqie jing*), jedna z najvýznamnejších sútier mahájánového buddhizmu, o ktorú sa opierajú tzv. idealistické školy ako *yogācāra* alebo *vijñānavāda*. Popisujú rôzne úrovne ľudského vedomia (a tiež podvedomia), pričom individuálna myseľ každého jedinca na základe karmických skutkov 'parfumuje' (číns. *xunxi* 熏習) tzv. 'skladové vedomie' (sans. *ālayavijñāna*, čín. *zangshi* 藏識), v ktorom sa tak generujú tzv. '(zárodočné) semená' (sans. *bīja*, číns. *zhongzi* 種子) neskorších fenomenálnych obsahov sveta. Semená v 'skladovom vedomí', akosi kolektívnom vedomí sveta, zároveň neustále spätne 'parfumujú' individuálne vedomie každej bytosti.

krátkych momentov, prerušenie a zase pokračovanie, ale ak sa to deje dlhšie, svet z románu postupne vojde do našej mysle, usadí sa tam a stane sa zárodočným semenom výnimočnej kvality.

Pretože už máme takéto zárodočné semeno, keď potom znova a znova [čítaním románu niečo] uchopujeme a vnímame, semeno tak denno-denne znova parfumujeme, ono je čoraz zrelšie, ďalej parfumuje ostatné bytosti a takéto semeno môže ovplyvňovať celý svet. Toto je príčinou, vďaka ktorej vzniká a ustáva živý i neživý svet.

Naratívna literatúra vládne ako najzvrchovanejší druh literatúry, pretože má moc ovládať masy.

Druhá sila sa nazýva *ponáranie sa* [*jin* 浸]—kým nasakovanie je úmerné od priestoru, pretože rozsah jeho účinku závisí od veľkosti priestoru, v ktorom pôsobí, ponáranie sa je úmerné od času, pretože rozsah jeho účinku závisí od dĺžky času, počas ktorého sme mu vystavení.

Ponáranie sa znamená, že [čitateľ] sa úplne ponorí do [čítania] a stane sa jeho súčasťou. Keď číta román, často sa po jeho dočítaní, dokonca ani po niekoľkých dňoch alebo týždňoch nevymaní spod jeho vplyvu.

Po dočítaní *Sna v červenom dome* [*Honglou meng* 紅樓夢] v čitateľovi stále zostávajú pocity lásky a smútku; keď dočíta *Príbehy jazerného brehu* [*Sbuihu zhuán* 水滸傳], zostáva pocit šťastia a hnevu. Prečo je to tak? Práve kvôli sile ponorenia. Pri rovnako výnimočných dielach, čitateľ sa hlbšie ponorí práve do toho rozsiahlejšieho, do toho, ktoré ponúka viac faktov. Je to rovnaké ako s pitím vína: ak ho piješ desať dní, ostaneš opitý sto dní. Keď Buddha vstal spod stromu prebudenia, tak vyložil siahodlhú Sútru kvetinového venca [*Huayan jing* 華嚴經].^[2]

2 *Dafang guangfo buayan jing* 大方廣佛華嚴經 (sans. *Mahāvairocana Buddhāvataṅśaka Sūtra*). Podľa tradície, túto sútru predniesol Buddha hneď po tom, ako dosiahol prebudenie. Sanskrtský

Tretia sila sa nazýva *nabudenie* [ce 刺]. Účinok nasakovania a ponárania je postupný; na rozdiel od nich, účinok nabudenia je okamžitý.

Silám nasiaknutia a ponorenia je vlastné, že pôsobia bez vedomia čitateľa, sila nabudenia pôsobí náhle. Stačí sa len na okamih ponoriť [do čítania] a to môže u [čitateľa] vyvolať zvláštne pocity, že sa nedokáže ovládnuť.

Spočiatku som bol pokojný, ale keď som [v *Príbehoch jazerného brehu*] čítal o tom, ako Lin Chong splnil za tri dni [svoj sľub zabiť človeka, aby sa dostal do močiara pri hore Liang], alebo o tom, ako Wu Song narušil pokoj pri Jazere lietajúcich mrakov, ako to, že som bol zrazu taký nahnevany? Pred čítaním [*Sna v červenom dome*] som bol veselý, ale keď som sa dočítal, ako Qinwen opúšťa Veľkú záhradu alebo ako Daiyu zomiera v Bambusovom zátiší, ako to, že som sa zrazu rozplakal? Pôvodne som bol pánom svojich emócií, ale keď som si prečítal scénu »Srdce lutny« a »Výmena listov« z [Wang] Shifuho diela [Príbeh západnej komnaty (*Xixiangji* 西厢记)] a scény »Voňavý spánok« a »Návšteva nefritovej krásky« v [Kong] Dongfangovom diele [Vejár z broskyňových kvetov (*Taobua shan* 桃花扇)], prečo som bol zrazu dojatý? Toto všetko je takzvané nabudenie. Vo všeobecnosti sa hovorí, že čím je človek múdrejší, tým je pôsobenie sily nabudenia rýchlejšie a intenzívnejšie. Ale, stručne povedané, veľkosť pôsobenia priamo závisí od sily nabudenia obsiahnutej v danej knihe.

»Udriet' palicou a zrevať«—takto v čchanovom buddhizme využívajú túto silu nabudenia pri vyvedení ľudí z nevedomosti. Pri použití tejto sily sa písané slovo nevyrovná hovorenému. Avšak sila vypovedaného slova nemá dostatočne široký záber ani trvanie, to sa očakáva od písomného prejavu. V písaných textoch, klasický jazyk nepredčí hovorový štýl, vážne pojednania nepredčia bájky. Preto, čo sa týka veľkosti pôsobenia tejto sily, nie je nič silnejšie ako naratívna literatúra.

originál sa nezachoval, iba jeho posedné dve kapitoly. V kompletnej podobe sa však sútra zachovala v čínštine, do ktorej bola preložená v 5. až 8. storočí, dokonca trikrát.

Štvrtá sila sa nazýva *povznesenie* [*ti* 提]. Kým predošlé tri sily prichádzajú zvonku a prenikajú dovnútra, sila povznesenia vychádza zvnútra a prediera sa von. Je najvyšším učením buddhistickej Dharmy. Čitateľ naratívnej literatúry určite bežne zažíva, že sa premieňa, až priam fyzicky vstupuje do knihy a stáva sa z neho jej hlavný hrdina.

Čitateľ Rozprávania o starom roľníkovi [*Ye sou pu yan* 野叟曝言] sa stotožňuje s Wen Suchenom; čitateľ Príbehu kameňa [*Sbitou ji* 石頭記] sa cíti ako Jia Baoyu; čitateľ Romance o kvete a mesiaci [*Hua yue hen* 花月痕] sa vžíva do úlohy Han Heshenga alebo Wei Chizhua; ten, kto číta Príbehy jazerného brehu [*Liangshan bo* 梁山泊], sa stotožňuje s Li Kui alebo Lu Zhishenom.

A hoci čitatelia tvrdia, že ich to až tak nepohltilo, ja im neverím.

Keď sa už [čitateľ] prevtelí a vstúpi do [deja] knihy, keď potom číta túto knihu, nie je už viac sám sebou, úplne odíde zo svojho sveta a vstupuje do iného sveta, do takzvanej Veže kvetinového venca [*Huayan louge* 華嚴樓閣] alebo Indrovej siete [*Diwang chongchong* 帝網重重], kde sa myriády lotosových kvetov zjavujú v jedinom póre na koži, kde sa jediným pohybom prsta rozvinú miliardy *kálp*.^[3] [Sila] písaného slova meniť ľudí je tu dovedená do najvyššej dokonalosti.

A preto, ak je hlavnou postavou diela Washington, tak sa prevtelím do Washingtona; ak je to Napoleon, prevtelím sa do Napoleona; ak je to Buddha alebo Konfucius, bude zo mňa Buddha alebo Konfucius.

3 Škola *Huayan* 華嚴 ('škola kvetinového venca'), čínska buddhistická škola, ktorá vznikla odvolávajúc sa na učenie obsiahnuté v *Sútre kvetinového venca*. Hlavným filozofickým motívom učenia školy je poznanie, že každá jednotlivá vec fenomenálneho sveta dokonale a v úplnosti v sebe obsahuje všetky ostatné veci a zároveň, pochopiteľne, je sama dokonale a v úplnosti obsiahnutá v každej inej veci celého fenomenálneho sveta. Literárna narážka »myriády lotosových kvetov sa zjavujú v jedinom póre na koži, kde sa jediným pohybom prsta rozvinú miliardy *kálp*« je známym a v buddhistickej literatúre častým symbolickým vyjadrením tohto mimoriadne sofistikovaného filozofického systému školy *Huayan*.

Toto je jediná cesta, ako sa vyslobodiť zo strastiplnej existencie. Vari existuje niečo lepšie?

Tieto štyri sily sú schopné formovať celý svet, dokážu udržiavať ale aj rozvrátiť morálku nás. Sú to tieto sily, ktoré umožnia vodcovi založiť náboženskú školu alebo politikovi založiť politickú stranu, je to určite tak. Ak si literát dokáže osvojiť aspoň jednu z týchto štyroch síl, stane sa z neho literárny veľikán, ak je schopný obsiahnuť všetky štyri, stane sa literárnymi géniom. Ak disponuje týmito štyrmi silami a použije ich na dobrú vec, prinesie tým úžitok nespočetnému množstvu ľudí; ale ak ich použije na niečo zlé, následky ľudstvo poniesie ďalších tisíc rokov. A práve prostredníctvom naratívnej literatúry sa tieto štyri sily najlepšie uplatňujú. Ach, aká nádherná je naratívna literatúra! A aká hrozivá zároveň!

Keďže naratívna literatúra ako žáner dokáže tak ľahko ľudí meniť a takto jednoducho ich dojímať, to, že všeobecnou prirodzenosťou ľudí je mať radšej naratívnu literatúru ako iné žánre, je skôr účinkom psychologickéj prirodzenosti a nie niečím, čo človek dosahuje svojím úsilím. Toto majú v krvi všetky národy sveta, nielen ľudia našej božskej krajiny.

Ak majú ľudia niečo radi a majú to radi všetci a masovo, dá sa záľuba v čítaní prirovnať k životným potrebám, akými sú dýchanie alebo jedenie. Naratívna literatúra sa stáva každodennou potrebou, ktorej sa nedá vyhnúť, nedá sa jej zbaviť, ako keď každý deň musíme dýchať a jesť. Ak je vzduch znečistený a potrava otrávená, tak ľudia, ktorí dýchajú a jedia v takomto prostredí, budú určite bledí a vychudnutí, zvädnutí a chorí, tragicky zahynú a zdegenerujú. Ak sa vzduch nečistí a potraviny sa netriedia, darmo sa budú ľudia denne kŕmiť životodarným ženšenom a liečivou hubou, denne budú užívať lieky, aj ak sa nedokážu uchrániť pred starobou, chorobou, smrťou a utrpením. Ako náhle

pochopíme význam uvedeného, spoznáme hlavný dôvod skazenosti čínskej spoločnosti.

Odkiaľ sa vzalo to, že si Číňania vážia učencov a cisárskych úradníkov? Z naratívnej literatúry. Odkiaľ sa vzalo, že obdivujú krásne ženy a mladých talentovaných učencov? Z naratívnej literatúry. Odkiaľ sa vzala náklonnosť Číňanov voči zlodejom a lupičom okolo riek a jazier? Z naratívnej literatúry. A odkiaľ pochádza ich záujem o čarodejnice a *ženy-líšky*? Z naratívnej literatúry. Ak je to pravda, vari takto nedovzdávali svoje učenie čchanoví majstri svojim nasledovníkom, ktorí preberali ich rúcho a žobrácku miskú?

Napriek tomu všetci—počnúc obyčajnými mäsiarmi, kuchármi, podomovými obchodníkmi, poslíčkami, starenami či deťmi a končiac vyššou triedou ako sú významní muži a úradníci, muži talentovaní a vzdelaní—všetci v mysli uľpievajú aspoň na jednej z týchto vecí. A aj tí, ktorí nimi nemuseli byť ovplyvnení sa chovajú tak, akoby nimi ovplyvnení boli. To preto, že sila vyše stovky naratívnych diel priamo či nepriamo pôsobí na Ťudí ako jed, to preto to mohlo dôjsť až takto ďaleko! (Hoci sa nájdu aj takí, ktorí romány nečítajú radi, tie už natoľko nakazili spoločnosť a prenikli do jej morálky a spôsobov, že ich dedíme už pred narodením a po narodení ich zhubnej nákaze neuniknú ani učenci a mudrci. Toto je nepriamy vplyv naratívnej literatúry).

Dnes sú Ťudia v našej krajine ohlúpení geomanciou, fyziognómiou, veštením, či modlením sa k duchom, aby im priniesli šťastie a odvrátili katastrofy. Kvôli fengshui brzdia výstavbu železníc či otváranie baní, spor o umiestnenie hrobky môže skončiť pri klanových bojoch, kde zomierajú Ťudia ako muchy. Kvôli sviatkom víťania božstiev a obetovania sa ročne premrhajú milióny, nehovoriac o premrhanom čase a drancovaní národnej ekonomiky. Za to všetko môže len naratívna literatúra.

Dnes ľudia v našej krajine túžia po úspechu v úradníckych skúškach a usilujú sa o postavenie a slávu, sú úlisní a bez hanby a jediné, na čo myslia, je využiť »desať rokov štúdia pri svetle svetlušiek a snehových vločiek«,^[4] či úplatky, čo prijali za súmraku, na to, aby sa vyt'ahovali pred svojimi ženami a konkubínami či miestnymi mocipánmi. Pre takéto prchavé potešenie zničia svoju povesť a pošpinia svoju česť. Za to všetko môže len naratívna literatúra.

Dnes sa ľudia v našej krajine ľahko vzdávajú zmyslu pre čestnosť a spravodlivosť, splietajú intrigy a zákernosti. Všetci sa stali nevľúdny, odmeranými a prešibanými a celý národ sa zmieta v problémoch. Za to všetko môže len naratívna literatúra.

Dnes sú ľudia v našej krajine ľahkovážni a nemorálni, oddávajú sa telesnej rozkoši a sú ňou posadnutí, sú ovládaní pocitmi, nariekajú nad tým, ako rýchlo beží čas, mrhajú svojou mladosťou a vitalitou. Mladých mužov medzi pätnástym a tridsiatym rokom života zaujímajú len pocity ako láska, žiaľ a choroba, mládež je sentimentálna a nemá dostatok hrdinského ducha. A to vedie až k tomu, že konajú nemorálne a tým spoločnosť zamorujú jedom. Za to všetko môže len naratívna literatúra.

Všade medzi ľuďmi našej krajiny sú hrdinovia zelených lesov. Denno-denne sa »skladajú prísahy ako v broskyňovom háji« z Príbehov troch ríš [*Sanguo yanyi* 三國演義], »spolčujú sa ako pri hore Liang« z Príbehov jazerného brehu. Sny o »veľkých miskách plných alkoholu, veľkých kusoch mäsa, vážení zlata a striebra, či obliekaní sa do krásnych odevov«, ktorí mali ich hrdinovia, naplnilo mysle nižších spoločenských vrstiev. To postupne viedlo k sformovaniu tajných spoločenstiev ako Starí bratia [*gelao* 哥老] a Veľké nože [*dadao* 大刀] a napokon

4 Narážka na príbehy o Ju Yunovi a Sun Kangovi (zo 4. storočia).

až k Boxerskému povstaniu. Hlavné mesto padlo do rúk nepriateľov, boli privolané cudzie vojská. Za to všetko môže len naratívna literatúra.

Beda, naratívna literatúra takto žalostne chytila ľud do pasce a potopila ho!

Ani desaťtisíc slov veľkých mudrcov a veľkých filozofov nestačí na to, aby poučili masu, ale zďaleka stačí jedna či dve knihy bohémских učencov či obchodníkov na to, aby to zničili.

Čím viac budú mať vznešení páni výhrady k naratívnej literatúre, tá bude tým viac v rukách bohémских učencov a obchodníkov. Kým je naratívna literatúra potrebná k životu ako vzduch a jedlo, bohémски učenci a obchodníci skutočne majú silu ovládať celý národ. Beda! Ak táto situácia bude naďalej pokračovať, niet pochyb, že budúcnosť nášho národa je odsúdená na zánik.

A preto ak chceme zlepšiť vládu ľudu [*qunzhi* 群治], musíme začať s revolúciou v naratívnej literatúre. Ak chceme obrodit' ľud krajiny, musí obrodou najskôr prejsť jeho naratívna literatúra.

Zdroj

Liang Qichao. »Lun xiaoshuo yu qunzhi zhi guanxi« 論小說與群治之關係 [1902]. V *Yinbingshi wenji dianjiao* 飲冰室文集點校 [Zobrané spisy z Pracovne pijana ľudu, editované s interpunkciou], 8 zv., ed. Wu Song 吳松 & al. Kunming: Yunnan jiaoyu chubanshe, 2001. 2: 758–760.

Iné preklady

»On the Relationship Between Fiction and the Government of the People«, prekladal Gek Nai Cheng. V *Modern Chinese Literary Thought. Writings on Literature, 1893–1945*, ed. Kirk A. Denton. Stanford, CA: Stanford University Press, 1996. 74–81.

Bibliografia

Chen Junqi 陳俊啟. »Chonggu Liang Qichao xiaoshuo guan ji qi zai xiaoshuo shi shang de yiyi« 重估梁啟超小說觀及其在小說史上的意義.[Prehodnotenie pohľadu Liang Qichaoa na naratívnu literatúru a jeho význam v dejinách naratívnej literatúry]. *Hanxue yanjiu* 漢學研究 20,1 (June 2002), 309–338.

- Chen Zizhan 陳子展. *Zhongguo wenxue shi jianghua* 中國文學史講話 [Prednášky o dejinách čínskej literatúry], 3 zv. Shanghai: Shangwu yinshuguan, 1937. 3: 416–422.
- Martin, Helmut. »A Transitional Concept of Chinese Literature 1897–1917: Liang Qichao on Poetry Reform, Historical Drama and the Political Novel«, *Oriens Extremus* 20,2 (1973), 175–217; dôraz v Helmut Martin, *Chinabilder*, 7 zv., ed. Christina Neder & al. Bochum: Projekt Verlag, 1996–2001. 1: 209–258.

Comenius University in Bratislava, Department of East Asian Studies